

„დროების“ რედაქცია — სიმონსონოვის ქუჩაზე, ნაზაროვის სახლში, 1-ლი კლასიკური გიმნაზიის უკან.

ხელის მოწერა მიიღება თბილისში, რედაქციაშივე; ქუთაისში, ჭილაძეების წიგნის მაღაზიაში. გარეშე მცხოვრებთათვის ადრესი: ВЪ ТИФЛИСѢ, ВЪ РЕДАКЦІИ „ДРОБНА“.

ფასი: წლით 9 მ., 11 თვით 8 მ. 50 კ.; 10 თვით — 8 მ.; 9 თვით — 7 მ. 50 კ.; 8 თვით — 7 მ.; 7 თვით — 6 მ. 6 თვით — 5 მ.; 5 თვით — 4 მ. 50 კ.; 4 თვით — 4 მ.; 3 თვ. — 3 მ.; 2 თვ. — 2 მ.; 1 თ. — 1 მ.

დროება

ბამოლის ყოველ-ღვინო რუზაბათს გარდა.

ფასი განცხადებისა: სტრიქონსეკუნდის განცხადება მიიღება ქართულს, რუსულს და სხვა ენებზე.

თუ საქართვებამოციონის რედაქცია განსწორებს და შეამოკლებს დასახელებს გამოცხადებულ წერილებს დაუბეჭდვლად წერილებს რედაქცია ვერ დაუბრუნებს ავტორს.

ცალკე ნომერი «დროებისა» ღირს 5 კაპეიკა.

დღესასწაულის გამო ხვალ ვაბათს გახუთი არ გამოვა.

პირთი კვირა უსხოთი

თბილისი, სექტემბრის 14-ს.

საფრანგეთი ებრძვის ჩინეთს ომის გამოუცხადებლად, მისი აღმირალი ძურბე-სულის შეხერხებით აპირკვავებს ჩინელების მოხუხულავებულ კარტონის გემებს, უწყალოდ კალიასავით მუსრავს მათ ჯარსა და გაბოროტე ბულნი ჩინელნი მშვიდობიან ევროპიელებზედ ჰყრილობენ ჭრანტუზების ჯაფრსა. ინგლისის გაზეთები ცდილობენ თავიანთ უსიამოვნო ტელეგრამებით ჩაუხსამონ ჭრანტუზებს გამარჯვება და თითონ ჭრანტუზებს, მეტადრე მმართველობის მომხრეთ, ცამდე აჰყავთ თავიანთი გულადი ჯარი და აქებენ მის თავ-გამომეტებას.

ამ დროსვე ინგლისელები ემხადებიან შორეული და ძნელი ექსპედიციისათვის ნილოსის მდინარით. რამდენჯერმე ასმა პატარა პტყელ ძირიანმა გემმა უნდა ინგლისის ჯარები ნილოსზე მალლა აცუროს და გადმოსხას იმ ცხელ და ქვიშიან ქვეყანაში, რომელსაც სუდანს ეძახიან და რომლის დედა-ქალაქში გამორჩენილი ბორღონ-ფაშა დღემდის მომწყვედელი იყო და ესლა კი, როგორც ძირითად ტელეგრამით იტუობინებთან, გახუდენია აჯანყებულები ხარტუმის

გარეშემოდამ და მახდის მნიშვნელობა ამით ძალზედ შეუმცირებია. ეს უკანასკნელი ამბავი თუ მართალი გამოდგა და ინგლისელებისაგან შეთხუთი არ არის, შესცვლის სრულიად ინგლისელების ექსპედიციის პლანს ნილოსის მდინარით და იქნება ბოლოს იმითიც ვათავდეს, რომ, რაკი ბორღონი თავის მომწყვედელი ჯარით სუდანად თავს დააღწევს, ეს უნაყოფი და უმადური ქვეყანა ეხლანდელმა ინგლისის სამინისტრომ თავის ბედ-იღბალს მიანებოს.

ამ დროს, როდესაც ორის უგანათლებულესი ქვეყნის ჯარები შორეულ ქვეყნებში ებრძვიან ყოველ გვარს გაქირვებას და მტრად ატეხილ ხალხს, სამის უძლიერესის ევროპიელ სახელმწიფოთა მძახნებელნი შეიყარენ რუსეთის პოლშის ერთს პატარა ქალაქს სკერნევიცაში და მთელის მერობის ყურადღება მიიქცევს. მითქმის ერთხმად აღიარეს ყველა ევროპიელმა გაზეთებმა, რომ სამთა იმპერატორთა ერთად შეყრა მერობის მშვიდობიანობას მოასწავებსო; ზოგნი კი ამ თავ-მოყრას უმთავრესად იმ მნიშვნელობას აწერენ, რომ სამთა გვირგვინოსანთა სწადლათ ერთმანეთთან მოლაპარაკება იმაზედ, თუ რა ღონისძიება უნდა მიეღოთ ანარხისტების

წინააღმდეგ, რომელთაც თითქმის ყოველ სახელმწიფოში ბინა მოიკიდეს.

ამავე დროს მეოთხე გვირგვინოსანმა, იტალიის ხელმწიფე ჰუმბერტმა თავისის თავ-გამომეტებით და ხალხის უბედობაში მონაწილეობის მიღებით ისეთი სიყვარული დაიმსახურა, რომ იტალია დღეს აღმერთებს მას. ამ ქამად ხოლერა უწყალოდ მუსრავს საბრალო იტალიელებს, რომელნიც თავიანთ უსუფთაობით გათქმულნი არიან მერობაში და, რასაკვირველია, შესაფერ ნიადავს უმხადებენ ამ საზარელ სენსა. მა აი ამ დროს, როდესაც ხოლერა დღემდე ათასობით ჰხოცდა ხალხს, ჰუმბერტი არ მოერიდა სიკვდილს, არ დაიბანაკა რომელსამე გრილს აგარაკში, სადაც ხოლერა მას ვერ მისწვდებოდა და უშიშრად, გულად, უდენიჭექკოდ, თითონ დაიარა ხოლერიანი ავადყოფების ლაზარეთები, სადაც სიტყვით და საქმით მომკვდავებს სასიკვდილოდ ამხნეებდა, ავადყოფებს გადარჩენის იმედს უღვიძებდა.

მსეთის სიმამაცით ჰუმბერტმა მთელს იტალიას გული მოუგო და ამ გრძობას პაპისაგან ხოლერიანებისათვის შეწირული ერთი მილიონი ლირაც ვერ შესცვლის.

«დროების» ტელეტონი, სექტ. 14-ს

ხევის ბერი

გოჩბ. (მოთხრობა*)

XI

ბარიკადა იყო. მერგის ხეობაზედ ხშირი და ბამბასავით გაპნტილი ნისლი შემოწოლილიყო, მოებურა მთელი მიდამო, სოფლები თითქოს შიგ გახვეულ იყვნენ. რამდენიმე ადგილს ნისლი ამოკვლიჯა უმალლესს მთის წვერებს და ისე მოჩანდენ, თითქოს ჰაერში დგანანო. მათ ზევით ლაქვარდოვანი ცა შეწითლებულიყო მზის მოახლოებული სუქით. მარსკლავებს გვრძნოთ დღის მოახლოება და შემკრთალები ნაზის სხივით ძლიერლა ციმციმებდენ. მათეორებული მოხუცი ძავეასისა ამაყად გადმოჰყურებდა სამების წვერს, რომელსადაც ამავე სახელის ტაძარი, ძველი და საკმაოდ მოზრდილი გამწვანებულს ყვავილიან ველზედ წარსულის მოსაგონებელ ნაშთად დარჩენილიყო. ძვეს მიმდგარს თანასწორ

ნისლს წმინდა სახსოვარი ჩვენის წარსულისა თითქოს დედა-მიწისაგან განეშორებინა.

ამ ადგილიდგან ყველაფერი მედიდურად მოჩანდა, ყველას ეძინა, — გაყუჩებულიყო და თვით ეს გაყუჩება რალცა სევდიანს ღუმილს ჰბადავდა. მით დაუდგრომელს ნიავსაც კი სული გაენება და ცელქად აღარ შესთამაზებდა კეკლუც სურნელებს. ათასში ერთხელ დამკრთალი ჯიხვის ფეხით გადმოგორებულის ქვის ხმაურობა თუ დაარღვევდა საზოგადო სიჩუმეს და შეუერთდებოდა მთებიდგან გადმონადენის ჩანჩქარის ჩხრალს, რომელიც დაძინებულს ბუნებას შობილიურს ნანას ეუბნებოდა.

მრთბამად გაცნა გავრძელებული სტყენა. ეს რომელსამე მოუსვენარს შურთხს ეგრძნო ვათენების სიხლოვე, ან სიხრად ტოლი მოლანდებოდა.

მაწითლდა პირვან-წვერის თავი, მზის სხივებმა ოქროს გვირგვინი გადმოაფინეს, თეთრმა უმტყერო თოვლმა ნათლად ბუყერიალი დაიწყო. მას მოჰყვა კაპის კაკანი, რომელიც გამაგებით ეძახდა გულის მეგობარს, რადგანაც ბუნების მწვენიერებით მართლ დატკობდა არ ესმოდა. შეფრთხა

ჯიხვიც და არჩვიც, — ღამემ საკმაოდ დაუღალა მარდი და მვირცხლი ფეხები. მარჯიშობა ექირვებოდით, თეთრი, ათასფერად მოკამკამე თოვლი სათამაშოდ იზიდავდა. სასიამოვნო სურნელება ტენის უმღელვარება, თავბრუს ახვევდა და დაჭარბებული სიტყვობა ფრუტუნით უნდა მოეშორებინა. შორი-ახლო მყოფს «დათვიას ტყეში», შამემაც გრძობით შესტიკტიკა ბუნების სიტკობებს. მრთბამად დაჭრა ზარმა და მისი ხმა (ლტოლვით და თან-და-თან მისუსტებით ამოვარდნილმა ნიავმა გაჰფანტა მთებში. მოისმა მეორეჯერ და მას მოჰყვა ჩქარ-ჩქარი და ხან-გამოშვებითი რეკა. მტყობოდა, სამების ტაძარში მყოფს ყარაულებსაც გაეღვიძათ.

ღილის ნიავმა დაჭკოლა, ნისლი შეარყია, შეაღვლეა, მოეშველა მის შუქიც და ნისლი აღმფოთებულს საყვარელსავით, რომლისათვისაც განთიადს მოესწო, წყნარად მთა-მთა დაიწყო გაპარვა.

ბამოჩნდა ხეობა და მასთან ერთად გველსავით დაკლანძილი გამხცეცხული და აქაფებული მერგი. სოფლებიც მოძრაობაში მოსულიყვნენ. ძველგან ხალხი მიდი-მოდიოდა, სოფლების წინ

შავილ კვირას პატარა ბელგიაც ერთი უმთავრესი სალაპარაკო საგანთავანი იყო. რაკი ამას წინად იქაურ პალატაში კლერიკალურის პარტიამ უმრავლესობა იშოვნა და ლიბერალური სამინისტროს მაგივრად კლერიკალური დასვა, ბებერი კლერიკალის მალუს მეთაურობით, ამ პატარა და ღამაზი ქვეყნის პოლიტიკა სრულიად შეიცვალა. პირველად იარალი ახალმა სამინისტრომ, რასაკვირველია, სახალხო განათლებას მიუღერა და მოიწადინა კლერიკალური სურის დაყენება ბელგიის ყველა სკოლებში. ამ განკარგულებამ გამოიწვია დიდი უკმაყოფილება ბელგიის დედაქალაქს ბრიუსელში, რომელიც, როგორც ყველა დედაქალაქებსა სჭირთ, სულ ლიბერალებით არის დასახლებული. ახალი სამინისტროს განკარგულებას მოჰყვა რამდენიმე ათი-ათასის კაცისაგან შემდგარი დემონსტრაცია, რომელიც ბაირალებით, ჩირაღდნებით, კვირით ბრიუსელის ქუჩებში აცხადებდა თავის უკმაყოფილებას. ლიბერალების დემონსტრაციამ გამოიწვია კონტრ-დემონსტრაცია, რომელსაც შეადგენდენ უმთავრესად პროვინციებიდან განგებ ამისათვის ჩამოსული კლერიკალები. ბრიუსელები ამ დაუბატიყებელ სტუმრებს, რა თქმა უნდა, აღტაცებით არ მიეგებებოდენ და ქუჩაში ყოველ-გვარის საშუალებით სცდილობდენ ჩაეფუშათ მათთვის

ჯგუფდებოდა და რალაცას მღელვარებდა. შოველს სოფელთან ხალხის შუა მოჩანდა სასოფლო დროშა, რომელიც ნიავისგან წყნარად ფრიალებდა.

ამ ხანში წმინდის სამების სამრეკლოზედ ზარების რეკა არა სწყდებოდა. მრთბამად ხალხი შეიძრა, გაისმა «გერგეტულას» სიმღერა და გრგვინსავით ბანის მიმცემმა ხალხმა ქუდები მოიხადა. მედროშენი დროშებით დაუძღვენენ წინა; უკან წამოჰყვა მოწიწებით ხალხი, რომელიც თავის პატივის და სახელის ნიშანს, სახალხო წმინდანს, ცეცხლშიაც წარბ-შეურხველად გადაჰყებოდა.

ძველანი სამებისენ გაემართნენ; ისინი მიეშურებოდენ იმ ტაძრისენ, სადაც თემის ყრილობა უნდა მომხდარიყო, სადაც თემის საბჭო იყო გამართული და სადაც ერთხელ ხალხისგან გადაწვეტოლებას ყველა მთიელი ემონებოდა და განუკითხველად ასრულებდა.

მათ სამების საბჭოში მოელოდა ორის კვირით «საწმენდად გასული» ხევის ბერი ბოჩა და მისნი თანამემწენი, რომელნიც ორი კვირის მარხულობაში და ლოცვაში იყვნენ, რომ

* იხილეთ «დროება» № 194.

მომზადებულება, მაგრამ მინც კლერკალები, თუმცა რიცხვით ძალზედ შემცირებულნი, მივიდნენ ახალი მინისტრების კარ წინ, დამტკიცებულ-დაფხრევილ ბაირალებითა და ჩამქრალი ჩირაღდნებით ხელში და თავიანთი მადლობა გამოუცხადეს.

როგორც უკანასკნელი ტელეგრაფებიდან სჩანს ამ შეტყუებას უკიდურესი პარტია გამოუწვევია, რომელიც თურმე რესპუბლიკის დაარსებასა ჰქადაგებს ბელგიაში.

შინაური ძროხისა.

== ძალაქის საბჭოს პირველი საქალაქო სესხით სხვა საქმეთა შორის ოთხი სახლის აშენებაც უნდოდა ოთხ საქალაქო პირველ-დაწყებით სასწავლებელთათვის ქალაქის სხვა-და-სხვა ადგილას.

ამ საგნისათვის გადაღებული იყო 30,000 მან., მაგრამ ეს კარგი დაწყობილება—საკუთარი სახლის აშენება სასკოლო ჰიგიენის მოთხოვნების თანხმად—ჯერაც არ შესრულებულა და ოთხი პირველ დაწყებითი სასწავლებელნი ქალაქისა ისევ დაქირავებულ კერძო სახლებში არიან მოთავსებულნი.

== სიღნაღიდან გვერენ: ევერა ეშველა-რა სიღნაღს. სიღნაღის ქუჩების უსუფთაობამ სწორედ შეგვაწუხა და ამაზედ მეტი აღარ შეგვიძლიან. ქეთილ-შობილთ კლუბის წინ ისეთი ბინძურობაა, რომ კლუბში მიმავალმა ცხვირზე ხელი უნდა წაიკიროს. სხვა ქუჩებს ჯანი წაუყიდეთ, ეს პირველი ქუჩა მინც არის სუფთად შეინახონ.

სათემო „დროის თავის“ შეხების ღირსნი გამხდარიყვნენ.

დროის თავი მათთვის სახუმრო არ იყო; მის წინაშე ნათქვამი სიტყვა ევლარ გადამრუნდებოდა, ყოველი მოხვევე სიცილის ირჩევდა, მოშორდებოდა დედას, ძმას... გულის საყვარელსაც კი, მაგრამ ამ სათემო კავშირის ნიშნის წინ მიცემულს სიტყვას კი ვეღარ უღალატებდა.

არც სახუმრო საქმისთვის იყრებოდა დღეს თემობა. თავისუფალთ ყმობას უქადდნენ, დამოყრებული მეზობლები ომს უტყდებდნენ, გაუმადლარი ნუგზარ მარისთავი ლომსავით ბრდენიდა, მის განუხაზღერელს წაღილს ხალხს დამონებისას მარტო მთიულეთი ევლარ აკმაყოფილებდა, მისი ბატონური მოძნობენილება თავისუფალ მეზობლებთან ევლარ თავსდებოდა, იმათი დამორჩილება უნდოდა და უნდა დამორჩილა, თუნდა ამისთვის მოძმეთა სიხსლით შეღებოლიყო.

მოხვევებს ესმოდათ, რომ საქმე სახუმრო არ იყო და ღირსეულს ღირსეულად დახვედრას უპირებდნენ.

XII

სამების ტაძარი სდგას ყირვან-წყე-

უსუფთაობა როგორღაც გამჯდარი აქეს სიღნაღს, მაგრამ ქუჩების გაუნათებლობა რაღა ღვთის რისხვაა. ბ. 3-ვი მანამ ფულს შეკრეფავდა, დიდ ფატიფუტში იყო. შეკრეფა კიდევ, ხუთ ნახევარი ფარანი გააკეთა, მაგრამ მხოლოდ ქუჩების დასამშვენებლად. მხლა ნათი ძლიერ გაგვიფაფა და განა ბევრი დაჯდება ხუთ-ნახევარი ფარნის ანთება?

== ხონიდან გვერენ: აქ თვრამეტამდე ფატიფონი და ორი დილიქანი. ამათი მუშტარი უმთავრესად ხონიდან მუთათისში და მუთათისიდან ხონში მიმავალნი არიან. შოველ დღეს მუთათისისა და ხონის შუა მიდის და მოდის ათიოდე ფატიფონი და თითო დილიქანი. ეს ცხადად გვიმტკიცებს, რომ ხონს ცხოველი დამოკიდებულება ჰქონია მუთათისთან. ამის შემდეგ ცხადია, რომ ყოველად აუტანელია ის მდგომარეობა, რომელშიაც ახლა ჩავვარდით ხონიდან მუთათისისკენ მიმავლელ-მომსვლელნი. როგორც გუბის წყლის ხიდი, ისე სულ ყველა ბოგირები ხონიდან მუთათისამდის ერთიანად დამალი და დანგრეულია. ბუბის წყლის ხიდზედ ამას წინედ ერთი ფატიფონის ცხენიც გადავარდა და დიმიტეა. დღეს ამ ხიდზედ გასვლა აღკრძალულია, მაგრამ ეს როდი კმარა. ხიდიც და ბოგირებიც უნდა მალე გაკეთდნენ, თორემ კაციც ბევრი დაიხრება ბუბის წყალში უხილობის წყალობით და რაც ხონისა და მუთათისის შუა მისვლა-მოსვლა შეწყდება და ხალხი გაწვალდება, ეს კიდევ მეტი იქნება.

== ძარღანახიდან გვატყობენებენ, რომ იქ ახლად ამორჩეული მამასახ-

რიდგან თავივე მინდვრად წამოსულის ქედის ბოლოზედ, სადაც პატარა გორას მაგვლად და მოხდენილად თავი აუხარათეს და მტრის მხარეს კი ერთბაშად მიიმე დაღმართად და შევბუღას. მერგე უამდის. აშენებული თლილის ქეთი, საკმაოდ დიდი ტაძარი, სამრეკლო და საბჭო, რომლისთვისაც ჯერ ბუნებას შემოუწვლია მაგარი კლდის კედელი და მეგრეზოგიერთს ადგილებში კაცის ხელს კიდევ უფრო მეტ-მაგრებია—ამაყსა და სასიამოვნო სურათს წარმოადგენს.

ამ ადგილს ახლო-მახლოდ არა აქვს სათალი ქვა, რომლითაც ტაძარი აშენებული არის, წყალიც საკმაო სიმორცხედ ქვევით ხევში ჩამოუდის. მზად მხოლოდ ერთი პატარა-ხვეული ბილიკი შესდევს, რომელზედაც ქვევითი კაც-კი გაჭირვებით ადის. ასე რომ პირველსავე შეხედვებზედ კაცი განცვიურებაში მოდის და ნება უნებლიე თავის თავს ეკითხება: «საიღვან მოუტანიათ ამ ჩინებულის შენობისთვის მასალა, ან რითი მოუხინინათ?»

საკმაოა ამ შენობის ნახვა, რომ კაცმა გაიგოს, რა შეუძლიან ხალხის შეერთებულს ძალას და მათს ამაღლებულს სულიერს მდგომარეობას. ტაძრის კედელში

ღისი რიგანი მოხელე გამოდგარა. ახალი მამასახლისი ლ—ლი ჯერ-ჯერობით ყოველ მოვალეობას სინიღისიანად ასრულებს. მან მიაქცია ყურადღება სოფლი-ჭამია მეღუქნეების უსინიღისო ცარცვას. გამოუწყო მეღუქნეებს საწყაო ჭურჭლები, რომლებიც ბევრად ნაკლებნი არიან ძველებზედ. ძველები დაუბეჭდა და ახალი სრული საწყაოები აყი ვინა; ამასთანავე დაუწერა ხორავეულის მასანდა მეღუქნეებსა და დიდს გულ-მოდგინებით ადგენებს ყურადღებას, მასანდაზე მეტად არ გაყიდონ. შველა ეს, რასაკვირველია, სოფლის-ჭამიებს არ ეჭმენიკათ და ამიტომ, როგორც შევიტყუთ, მოუბოვებით მომხრები და ვაუგზანეთ-საჩივარი მამასახლისზე ბ. გუბერნატორთან: ჩვენი მამასახლისი ქრთამებს იღებსო. როგორც აღმოჩნდა სოფლის ყრილობაზე სექტემბრის 10, გაიძვრა პირებს უვლიათ სოფლად და დაურიგებიათ ხალხი, რომ მათ სთქვენ მამასახლისის ქრთამის აღება და ამისათვის ჯილდოსაც დაპირებინა.

== სუბუბის საჭილოქსერო დასს უმუშაენია აგვისტოს 25-დგან სექტემბრის 1-ამდე, მაგრამ ბევრი ვერა გაუკეთებია-რა, რადგან სამისა და ოთხის დღის განმავლობაში გადაუღებელი წვიმები ყოფილა. მინც ამოუთხრიათ და ძირიანად დაუწვამთ 335 ვანი, რომლებზედაც ჩილოქსერა არა ყოფილა (გაზ. კავკაზი).

== როგორც ვიცით, ბერმანის მმართველობამ გადასწყვიტა დააწესოს სპარსეთში თავისი საელჩო. სექტემბრის 12 ახალი ბერმანის ელჩი მოვიდა ბათუმს და იქიდან, მბილისზე

მხოლოდ ერთს ადგილს ჩატანებულია მარმარილოს ქვა, რომელზედაც ქარსა და ნიაღვარს ჯერ ვერ მოუხსწერია სრულიად ამოეშალა ზედ წარწერა და მწიგნობარს კიდევ შეუძლიან გაარჩიონ სიტყვები: ... ხარი ღომა... მწყემსი თვედარე... ეს ორი სახელი, რომელთაც უეჭველია, დიდი ღეწლი მიუძღოდათ ამ ხევის წარსულის დიდებს აშენებაზედ. მიმავალი ხალხი შეეუწინა მთის გვერდო ედ და სწორედ იმ დროს, როდესაც ხალხი შეგროვდა მინდორზედ, ტაძრის გაღაფიღგან ჯერ-წყვიტი ამოყო დროშის ჯვარმა და მეგრე მთლიად დროშაც გამოჩნდა, რომელიც ვაშლილიყო და წყნარად ფრიალებდა. წუთზედ მთელი ხალხი მუხლებზედ დაეცა და მიწასთან გაერთებით თავყანი-სცა სახალხო წმინდანს.

ქედელზედ გადმოჩნდა ქულ-მოხდილი კაცი, გძელის გაშლილის თეთრი თმით და წვერით. ხამის უმტყვერო თეთრი პერანგი, რომელზედაც უზრალთა თოკი ქამრად შემოაქცირა, რადაცა საოცრებოდ მოგაჩვენებდათ მოხუცს. გაბრწყინებულნი, მაგრამ დამყარებული მოხუცის სახე, ზრუნვითა და კმუნვარვარით სახეზე ყველას გულს იგებდა და მისვე უნებურად იმორჩი-

და ბაქოზე გამოცდილ-განგებულნი შეიარაღს.

„დროის“ კორმასონდენსია

ს.ო.ფ. კუხნი, სექტემბრის 1-ს.

არაფერზე რომ არ ვიცი, იქნება ეგონოს ვისმე, რომ სათქმელი არა გვექნდეს რა? კუხნის საზოგადოებად უვლამდის სახევა თუ გმირებით არა, გმირუებით მინცა და, მოგვსენებათ, ეს ჩვენი დრო უმეტესად გმირუების ისტორიას წარმოადგენს. აბა, ყური მომაპყარით, თუ მართალი არ გამოვდგე. ჩვენში სასოფლო სასწავლებელი ბარე ორია, ასე გასინჯეთ ამ სასწავლებლებს მზრუნველებიცა ჰყავთ, ანუ უკედ ვსთქვათ, თითონ სასწავლებლები განხლავან, მზრუნველთა: მზრუნველნი. ძიღვე უფრო მდაბიურად მოგახსენებთ: სასწავლებლები ამის მეთედსაც არას გამოვლიან (რადგან დარწმუნებით იციან, ვერას მიიღებენ) თავიანთ მზრუნველთაგან, რამდენსაც თითონ მზრუნველები იღებენ და კიდევაც ელიან მიიღონ თავიანთ სამზრუნველოთაგან. სიტყვა-ცარიელობა რომ არ შემწამოთ, ყურად იღევით. როდესაც კუხნის საზოგადოებამ (ძველი კამერალით 600-მდე გლეხია) ორ-მასწავლებლიანი სასწავლებლის გახსნა გადასწყვიტა ბატ. აღშიზიას რჩევითა და ჩავონებით, მზრუნველად მ—ლი პ. შავ—მეილი აირჩია ყრილობაზედ და არა მ—ლი ლ. ჩ—ძე. შემორე ნათქვამიდან საზოგადოდ მზრუნველებზე ყველას ცხადად წარმოუდგება ამ შემთხვევაში მ. ჩ—ძის მუცლის ტკივილი, რადგან კარგად ვიცით, რომ ვინც სოფელში სწავლის გაგრეცობებაზედ ზრუნავს,

ლობდა. ხალხს მოშორდა სასოფლო დროშები, რომელნიც ტაძრის გაღაფანში შეიტანეს თეთრ ხოხა მედროშეებმა და რამდენიმე წუთს შემდეგ დროშის თავს გარს შემოახვიეს. შველა გაჩუქდა, დაქარაღდა. ჰავრმაც კი იგრძნო, რომ უნდა დამვიდებოლიყო, თავი მოეხარა ამ სახალხო ყრილობის წინაშე, რომელსაც დღეს უნდა გადაეწყვიტა ხევის-ბედი მოხუცმა შენძრია დროშა და ამ საერთო სიხუმეში გაისმა პატარა ზარების წკრიალი, რომელმაც შეაკრთო მუხლ-მოყრილი ხალხი და ძარღვებში ქრუთანტელსავით გაუბრინა.

— ამქალობებენ, ამქალობებენ! ბოჩა ამქალობებს! ჩურჩულმა ხალხში ნიაფსავით გაიბრინა და შესწყადა.

ბოჩამ კიდევ შენძრია დროშა, კიდევ გააწკრილა ზარები და პირველის გადაწვრით მოჰყვა წყნარად, ტკბილად და დინჯად ხალხის დალოცვას. საერთოდ ხალხის დალოცვის შემდეგ დაიწყო იმათი დამწყალობება, ვისაც სათემოდ თავი გამოიჩინა და მრომა და ჯაჟა არ დაეშურებინათ თავის ხალხის კეთილ-დღეობისთვის. დაამქალობა ისინი, ვინც მტრის განსადევნად მდევარში პირველი გასუ-

იგი აღვიღოთ ამალღებამ იმერეთის განათლებულ მწყემსთ-მთავრის თვალში და ამას, რასაკვირველია, მოჰყვება „ცოტა რამ საწინააღმდეგო“. ამ ერთმა მთავარმა გარემოებამ და სხვამ ათასმა წერილმანებმა აიძულეს ჩ—ძე ექადაგნა სოფლისთვის (ზოხა-ჯიხაიში) ორ-მასწავლებლიანის სასწავლებლის შუაზედ გაყოფა და ჯიხაიშისთვის ცალკე სასწავლებლის გახსნა. ამ სასწავლებლის მფარველად თავის თავს ამხანაღებდა. ცხადია, მისი სიტყვა ქუჩაში მოსასვლელი შეიქნა, რადგან ჯიხაიშის სასწავლებელს შემწეობას უქაღდა და საკმაოდ მდიდარი ჯიხაიშის „გამსესხებელი-შემნახველი ამხანაგობა“ და იქაური აზნაურობა. ღღეს ჩვენში ყველასთვის ცხადზე უცხადესია, რომ თუ აქამდე ჯიხაიშის სასწავლებელი არ გაიხსნა და შემდეგისთვისაც მისი გახსნა და უფრო მეტად სამუდამო არსებობა სეკუოა, ამის მიზეზი მისი ძალად მხრუნველი მ. ჩ—ძეა. თავის უკუღმართობით მან მოუხსო ამ სასწავლებელს უიმისოდაც მცირე წყარო არსებობისა, რომელიც (წყარო) ახლა მისის მეოხებითა სრულიადაც დამშრალია. მე მოგახსენებთ ჯიხაიშის „გამს. შემნახ. ამხანაგობაზე“, რომელიც ღღეს სიკვდილის კარზედ არის მიმდგარი ერთის მხრით ჩ—ძის ჯიუტობისა და ამხანაგთა მიუკარგბლობის წყალობით და მეორეთი „ამხანაგობის“ თავ—მჯდომარის ბატ. ნ. ლ—ძის უხერხულის დამოკიდებულების მიზეზით ამ ამხანაგობასთან.*)

მეორე წყაროს სკოლის არსებობისა თითონ ჯიხაიშის მცხოვრებნი შეადგენენ, მაგრამ მათ მ. ჩ—ძემ

* ამ საგნის შესახებ ჩვენ დაწვრილებით მოველაპარაკებთ მკითხველებს. ავტ.

ლიყო, დამწყობობა ის ვაჟკაცნი, იარაღს რომელიც გამართულს იხანაღდენ და გაათავა უფლის ვედრებით, რომ მას ხევედ ხელი არ აედო და ყოფილიყო მისი მფარველი ყოველს გაჭირებებაში მრავალ-გამიერ.

დასწავლობების დროს ზოჩას ყოველს ესყენებად ხალხი გრგვინ-განავითგაიბრება: ანძი, მენს მადლსაჲ. ამ ხმას მთელი მსცემდენ ბანსა და ათას გვაოდ-მეცვლილ ხმად ჰაერში დაუხატამდე.

როდესაც ბოჩამ დალოცვა გაათავაჲ ხალხს გამოუცხადა ნუგაარ მრის-თავის სუოვილი?

აქამდის მყვიღად და წყარად მყოფი ხალხი ერთბაჲად შეინძრა, ერთ-ბაჲად აღელდა და უძაყოფილების გამო კარგა ხანს ბორგავდა.

— ბაჩუბდიო! რამდენჯერმე გაიმეორა ხმა-მადლად ბოჩამ და, ცოტა ხანს შემდეგ დაიწყო.

— მერთი დიღია და გულ უხვი!

თავის გაჩენილს კიდევ დაარჩენს... ჩვენც არ დაგვკარგავს... რაი უნდა ჩვენგან ნუგზარას, რაისთვი გვეჭრება ოჯახობაში?.. ჩვენ ვიცნობთ ქართულთა მეფეს და ღღემც გაშავებია იმ მოხვევს, უკუღმართადამც მოჰქცევია

სრულიად წართვა ხალხის სასწავლებლისათვის ხარჯის გაღებისა, რადგან ძალად-მხრუნველი ესე თითონვე „გაფორდაჩიკდა“ და სასწავლებლის სახლის აშენების თაობაზე განზრახ ისეთის ხელწერილით შეეკრა ხალხს, რომლის ძალითაც, როგორც ახლა აღმოჩნდა, არავის პასუხს არ გასცემს და კანონის ძალით სრულიად შეუხებელი ღარჩება; ის კი არა თუ თორმეტი თუმანი დაპირებაზედ მეტი მიუღია ხალხისგან და სასწავლებლის სახლს კი ოც-დაათი თუმანიც ვერ მოათავებს ისე, როგორც ხელწერილითა მოხსენებულთ. ახლა ხალხმა სრულიად არ იცის, რა მოაგვაროს, რადგან ჩივილით ვერსად იჩივლებს. თითონ „ფორდაჩიკი“ კი ამას ბრძანებს: მე პირობა არავისთვის მიმიცია, ხოლო ხალხის პირობა ის იყო, რომ მას მანამდის ეძღია ჩემთვის ფული, სანამ სახლს მოვათავებდიო; მომიგროვებთ კიდევ ფულები და განვაგრობ მუშაობასაო. ჩვენ კი ვფიქრობთ, რომ თორმეტი თუმანი, რომელიც ხალხისგან არჩეულმა პირებმა ანგარიშის გამორთმევის შემდეგ პირიქით ჩ—ძეს დაადვეს, სამხრუნველოდ ერგება ამ უკანასკნელს და ამაზედ ხალხს ხმა არ ამოეღება. რაც შეეხება სახლის მოუთავებლობას, ამაზედ ხმის ამომღები, თუ მეტი არა, უმადური მინც იქნება, რადგან მადლს არ სწირავს მ. ჩ—ძეს იმისთვისაც, რაც გააკეთა. ის კი არა, მ. ჩ—ძეს, როგორც თითონვე ბრძანა, პირიქით თავის საკუთარის საშუალებიდან ჩივიმეტი შაური დახარჯვია სასწავლებლის სახლის ასაშენებელი! წარმოიდგინეთ, რა თავგანწირვას და!

სხვაში რომ ყოველისფერში მტყუანი იყვეს მ. ჩ—ძე, ამ ერთს საყვე

იმ ქართველის ღედას წუთი, რომელმაც მეფის გაჭირებებაში შეიღი შეიბრალო, ხალხისთვის სახლიც, ნაშობიც არ გასწიოვს!.. შემსახურებით ჩვენთა მოძმეთა და გრეც უნდა იყოს... მაშ მძა რაისია, თუ გაჭირვების ღღესაც მძას არ მიეშველებს?.. მაგრამ ნუგზარაი-კი თავს იღდებს და ღღეს გაძრივლ-ეაულს, გაუძაძღარი თვალი ჩვენკენ მოუქცევია, ორი მეზობელი ერთურთს უნდა ქაჭკიდოს, მონევე და მთიულნი ერთურთ შეხატოს და თავად კი გაბატონდეს... რას იტყვით, ჯაძაათნო!.. ნუგზართან ბრძოლა აღვილი არაა, მთიულთაც ძმობა დავიწყებითა და ჩვენებდ გამოლაშქრას აპირებენ... ღაქმოჩილდეთ?

— ამ ივიღებულნი ხალხი ისევე შეირყა და აღელდა; გრგვინ-განავით გუჟური ხალხისა გაერთებულყო და ჰაერს მხოლოდ ერთი მედგარი სიტყვა არ ეყვდა.

— არა, არა, არა! ბანუწყვეტლად ისმოდა ხალხში.

მოთბამად მინდორზედ ხალხის წინ ერთი ყმაწვილი ბიჭი გამოვიდა, რომელმაც ხელით ხალხს გაჩუმება ანიშნა და დაიწყო:

— ბოჩაუ! რაისთვი გვეკითხები მავას... ხეცმა ძმობა იცის და, ღღის

ღღურს მინც სამართლიანად აძლევს ჯიხაიშელ აზნაურებს; ის დალოცვილებიო, ამბობს მათზე, — პირველად, სამის წლის წინედ, მარტო თითონ კისრულობდენ სასწავლებლის ხარჯს, ოღონდ კი ჯიხაიშისთვის ცალკე გაგვეხსნა და ახლა გლგების ოღენიც არ გამოიღეს და გაღარიბებულ ურია-სავით ძველ-ანგარიშებს გამოსდგომიან და რაღაცა ფულებს მიხრვენო!!?

მეორე სასწავლებლის (ქუჩაში) საქმე კი უკედ წავიდა, რადგან გაიხსნა და არსებობს სამი სოფლის ხარჯით; მაგრამ თითონ სასწავლებლის სახლის აშენებას არც იქ ჩაუღლია უხიფათოდ. იქ თუმცა მხრუნველს არა, მაგრამ მის მეტს, სხვას არავის არ დაკლებია სასწავლებლის ფულების ღერება. მს „ჩინელები“ ვართო (სოფლის მადგერი კაცები), ეს ხელო-სანიო, ეს „პოპოზნიკო“, ის „კატინ-ტატიო“, ეს მამასახლისიო და სხვანი-და-სხვანი. ამათ რაც წერილ-წერილად ირგუნეს, შეადგენს თხუთმეტოდე თუმანს, რომელიც ჯერ დაკარგული არის სასწავლებლისთვის. ამაზე მამასახლისის უფროსისაგან მოწერილობაც მოუვიდა: „მომახსენე ყოველივე გარემოებაო“, მაგრამ „ყოველივე გარემოება“ ჯერ ქვის ქვეშ არის შეფარებული და ციცუნია — გამორუყები გაუშქლანებელნი სუფევენ.

აქაურ სასოფლო ბანკებზე და — სასამართლოებზე შემდეგისთვის დარჩეს.

რუსეთი

ბაზ. „ნაჟოსტის“ სიტყვით, ამას წინად შემდგარა საზოგადოება, რო-

მადლობა, მოკეთედ მყოფს მეობელოს-თვის ჩვენგან ყველა თავს გადასდებს... მოკედეს ის კაცი, ვინც მოძმეს ვერ გაიტანს, მერცხვეს ის ქუღასანი, ვინც მეზობელს ღალატად შეადგების!.. მაგრამ ის მოხვევეც დიმაზროს, ვინც ყმაღ განღრმა ისურვოს!.. ნუგზარაი ცხადგან გახეღებულა და ჰკონია ჩვენი დამორჩილებაც ადვილ იქნების. მთიულთაც დავიწყებით ჩვენი კაცობა და პურ-მაჩილი: ჩვენზედ მოდიან... მრთხელ დაბადებულეს ერთ-ხელ ვინდის სიკვდილი... ბავწყედეთ, ხალხო, და ცხრა ხალხს-კი ნუ ვიბატონებთ!

— ბავწყედეთ, გავწყედეთ, — იყო ამ სიტყვების საერთო პასუხი.

მოლაპარაკეს მიუახლოვდა ვიღაცა მოხუცი, დაეკრძო ჯოხზედ და მიუბრუნდა:

— ონისეე! ღღის მადლმა, კარგი მამისი შეიღი ხარ და თავდაც კარგი ვაჟობა გეტყობის... ჰაი, ჰაი, რომ ვაჟკაცს მერცხვენილს სიცოცხლეს სიკვდილი ურჩევენინან, გაწილებას ცოცხლიე მიწაში ჩამარხვა... რაიც სთქვი, ღღის მადლმა, კარგადა სთქვი და აგრეც უნდა ყოფილიყო!.. მაგრამ მთიულნი ჩვენი ძმები არიან, იმათ მაცლურად შესდგომია ნუგზა-

მელსაც საგნად გაქმს „განაჩინება“ კუბერნიის და მახრის ქალაქებში მიწის საწარმოებელი იარაღების საწყობები; ამ საწყობებთან იქნება გამართული მუღდმიეი გამოფენა სასოფლო მეურნეობაში სახმარებელი იარაღებისა. საწყობების დანიშნულება მარტო ის არ არის, რომ ასაღოს მიწის საწარმოებელი იარაღები, არამედ ისიც, რომ მსურველთ აქირავოს იგინი იაფ ფასად. საწყობებთან გაიმართება აგრეთვე საყოველთაო ლექციების კითხვა სხვა-და-სხვა საგნებზე, რომელნიც მიწის წარმოებას და საზოგადოდ სასოფლო მეურნეობას შეეხებიან. საზოგადოების დამუუძნებელნი, როდესაც წესდება დაუმტკიცდებთ, გაუგზავნიან ცირკულიარებს მიწის საწარმოებელ იარაღთა ჭაბრიკების პატრონებს და მოიწვევენ, რათა მიღონ მონაწილობა მუღდმიეს გამოფენაში, რომელიც საწყობებთან იქნება გამართული. როდესაც საზოგადოება კარგა ბლომად მოიპოვებს საშუალებას, მაშინ საწყობები რუსეთის ყველა შემსახნეე მიწის საწარმოებელ ადგილებში გაიმართება. იმ წესდების ერთი პარაგრაფი, რომელსაც საზოგადოება ადღენს, გამოითხოვს ნება-რთვას იმის შესახებ, რომ სასოფლო-სამეურნო კრებები იწართებოდეს საზოგადოების წევრებად შეუძლიანთ იყვნენ როგორც სოფლო მეურნენი, ისე მიწის საწარმოებელ იარაღთა ჭაბრიკანტების და საზოგადოდ ყველა ის პირნი, რომელთაც შეეხება სასოფლო-სამეურნო საქმე. საზოგადოებას ჯერ 700,000 მანეთი თანეი ფული აქვს, მაგრამ თანახმად წესდებისა მას შეუძლიან გააბევროს ეს თანხა.

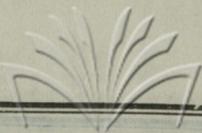
რაი, ჯერ ეცადნეთ მათთან მორიგებას და ოსებისა-კი რაი მორიგება გვინდა. ამ სიტყვებზედ ხალხი ორ დასად გაიყო. მრთი ითხოვდა პირდაპირ შეხმას განურჩევლად, ვინც უნდა ყოფილიყო მოწინაღმდეგე, მეორეს კი მოძმეთ შეცდომისთვის მორიგების უცდელად შეხმა არ უნდოდა.

ხალხი კარგა ხანს მოეღვარებდა და არავითარს გადაწყვეტილებას არ ადგებოდა.

მაისმა ისევე ხარების წკრილორი, რომელმაც ხალხში ისევე სჩიუმე ჩამოაგდო.

— ხალხო!.. დაიწყო ბოჩამ, — გვიანობისა აღარაა, მტერი კარს მოგვდგომია, გამოვიღენ თემის თავები... მტერსაც და მოყვარესაც ყველას დახვედრა უნდა... ოქმის კაცი! — დაიძახა იმან.

ამ სიტყვების შემდეგ ხალხიდგან გამოვიღენ ჯგუფ-ჯგუფად ამოჩიულები და გასწიეს შინდის სამების საბჭოში, სადაც ხევის ბერის ბოჩას თაოსნობით, ხევის ბედი უნდა გადაწყვეტილიყო.

უცხოეთი.

ბერლინი. ერთი ნემეცური გაზეთი, რომელიც ოქციონურ გაზეთად ითვლება, სამთა იმპერატორთა ერთმანეთის ნახვის შესახებ იწერება შემდეგს: «რამდენიმე დღის შემდეგ მოხდება შესანიშნავი შემთხვევა, ისეთი შემთხვევა, რომელიც ეპოქას შეადგენს ჩვენს საუკუნეში. ამ შემთხვევის საგანი და მნიშვნელობა ჯერ-ჯერობით დიდის საიდუმლოებით არის მოკული; ჩვენ სრულებით არ ვიცით არა ამ საიდუმლოებისა და ისეთს მდგომარეობაში ვართ დაყენებულნი, რომ არა გვაქვს არავითარი ღონისძიება მკითხველებს ვაცნობოთ რამე იმის შესახებ, თუ რა უნდა მოხდეს. მაგრამ ჩვენ არ შეგვიძლიან თავი შევიკავოთ და არ შევუბნობინოთ ჩვენი მოსაზრებანი, რომელთაც საქმის გარემოება გვაძლევს. შესაძლებელი არ არის, რომ იმპერატორების და მათი პირველი მინისტრების ერთად შეყრის დროს, რომელმაც იქნება მხოლოდ რამდენსამე საათი გასტანოს, ისეთს საგნებზედ იყოს ლაპარაკი, რომელნიც ჯერ არ იყვნენ აღიარებულნი. მეორე მხრით, ჩვენ არ გვინდა ვერაფერით, რომ ამ შემთხვევას მხოლოდ დემონსტრაციის მნიშვნელობა ჰქონდეს, რადგან მაშინ, რასაკვირველია, არა ღირდა მარტო ამისათვის ისრე ძირეულ მიექციათ მასზე მთელი ქვეყნის ყურადღება. ამისათვის ჩვენ ვფიქრობთ, რომ იმპერატორების ერთმანეთის ნახვის ისე უნდა ეწყურობდეთ, როგორც მანიჭესტატის იმისთანა გარდაწყვეტილებათა დაბოლოებებით მიღებისას, რომელნიც, დიდი-ხანა, მომადლებულნი არიან».

ბრიტანის ინდოეთი. მკითხველებს ეხმობათ, რომ ინგლისის მმართველობამ ინდოეთის ვიცე-კოროლად ლორდი რიზონის მაგივრად ლორდი დეჭაჭერინი. დანიშნა ბაჭეთების სიტყვით, უმთავრესი მიზეზი ამ თანამდებობაზედ დეჭაჭერინის დანიშვნისა უნდა იყოს ის, რომ ბრიტანის მმართველობას უნდა შუა-პაზის ბედ-იღბალი ხელთ იგდოს. მეორე მიზეზად კიდევ გაზეთები ასახელებენ იმ გარემოებას, რომ ინდოეთის მცხოვრებლებს ამ ბოლოს დროს ძირეული მღელვარება ეტყობათ. ამ შემთხვევაშიც, როგორც პირველში, საჭიროა, რომ ინდოეთის გამგე მტკიცე ხასიათისა და ადმინისტრაციის საქმეში დახელოვნებული იყოს. ზოგიერთა ინგლისური გაზეთები შიშს აცხადებენ იმის გამო, რომ ზოგიერთა ინდიელ თავადებს საკუთარი, დამოუკიდებელი ჯარები თუშემე ჰქავთ.

მოვარდა უნივერსიტეტში სრულებით უბრალო საქმეზედ: მოიწვიონ თუ არა ადგილობრივი კომპოზიტორი ლისენგო ხოროს დირექტორად მომავალს დღესასწაულებზე; კანიკულების შემდეგ ეს უთანხმოება მოისპო და, სტუდენტების სერვილისამებრ, სამესიკო ნაწილის გამართვა იუბილეს დროს ბ. ლისენგოს მიენდო; შემდეგი უთანხმოება გამოიწვია იმ გარემოებათ, რომ სტუდენტებმა მოინდომეს თავიანთ სადამოზე სტუმრების მოწვევა უკონტროლოდ იმ პირობით, რომ იუბილეს დღესასწაულზე ბილეთებით 300 სტუდენტზედ მეტი არ დასწრებოდა. უწესობა დაიწყო დიდი სექტემბრის მ-ს: ზოგიერთა პირთ, როდესაც უნივერსიტეტის აქტზე მიდიოდნენ, ბუფვარზე შეგროვილი სტუდენტები უშტვენდნენ; აქტის დროს სტუდენტების გროვა და სხვა პირნი სიმღერით დადიოდნენ ქუჩებში; ესევე გროვა შეიკრიბა სადამოზედ რექტორის სადგურის წინ და ქვებით ჩაამტვრია ფანჯრები; ერთს პროფესორს, რომელიც სხვა პროფესორთა შორის რექტორის სახლში იყო, თავში მოხვდა ქვა; მოიწვიეს პოლიცია და უსახხები მუთათის ადგილზედ, მაგრამ როდესაც მოვიდნენ, იქ აღარავინ დახვდათ. პროფესორებმა რექტორს მიართვეს ადრესი, რომელშიაც თანაგრძნობას და პატივისცემას უცხადებენ.

ტიანძინი. მშვიდობიანობის მომხრე ლი-ხუნგ-ჩანს ისევ დაუბრუნეს უოვედნივე წინანდელი თანამდებობანი.

სექტემბრის 13-ს.

კატიარპარბი. „ქურნალ დე სან-პეტერბერ“-იც ამტკიცებს იმ ამბავს, რომ რუსეთი მიემხრო სხვა სახელმწიფოების აზრს ეგვიპტის სახემწიფო ვალის შესახებ. ამასთანავე იგი დასძენს, რომ ჩვენს მართებლობას სამწუხაროდ დაურჩა ის გარემოება, რომ ლონდონის მართებლობამ მარტო თავით იტვირთა ასეთი მძიმე საქმე სხვა თანამონაწილე სახემწიფოებთან მოელაპარაკებლად.

განცხადებანი
ახლად გახსნილი
სამესხნიკო ქარხანა
„სოფლის მეურნე“
ზადმოვლა ახალს სადგურში ბოლოენის პროსპექტზე № 11, სახლი რეიტერისა (სადაც უწინ იყო «Ошшество Бережливости»). (5-5)

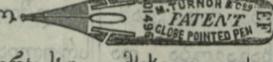
ცელეკრამები
(„ხრდილოეთის სააგენტოსი“)
სექტემბრის 12-ს
კივივი. ჯერ კიდევ კანიკულები არ იყო, როდესაც უთანხმოება ჩა-

დაიგვიდა და ისყიდება, თბილისის, ქუთაისის, გორის და თბილისის შიგნის ალაზიზში

საქართველოს
მოკლე ისტორია
მოსკე ჯანაშვილისა.

შახნი 60 კოპ.

შინც პირ-და-პირ გამოცემისგან (Тифლისь Михайлов. ул. № 42 Георгио Давидовичу Картвелову) დაიბარებს არა ნაკლებ 20 ეკს., იმას წიგნი დაეთმობა 50 კაპიკად.

საკლობეს **ქაღალდები**

რომლებათაც შეიძლება წერა სულ მსხვილ, უსუფთაო ქაღალდზე. ერთად ერთი სააგენტო ინგლისის მაღალია. იქვეა აუარებელი სხვა-და-სხვა კვანძები უოველის «ხელისათვის»—25% იაფად, ვიდრე სხვაგან. იქვე: მელანი, ქაღალდი, კანკერტები, რეკულები, ლაქი, კანანდაში, ზენალი, კაღები, ბუმაყნაკები, შორტ-სივარები, ალბომები, რამკები, მკატლები, სამართებლები, სანთელი, სალესი, ცრამკები, ჭურჭლის საწმედად (ბორაკსი) თეთრეული-სათვის, შატრას სალესი აიტაისათვის, კლიონკები, ტასტები, სავანძლები, სარკე-ები, სავანძლები, ბუხმენი, ზარები, ბინკალები რეკუტკები, ვატკრასსები, მზის-სათები, კოპასები, ტრამპეტები, მეწკები, ნემსები, მანკიტები, სვის-ტოკი, პომონი, ქამკები, სარტყლები, შრამკები, სანკრამკები, კრანები, ფილ-ტრები, შორტკები, თავისა; ტანისამოსისა, ცხენისა და შატენტიანი მკანტოშები, კრამკები, საქამო ქაღალდი ვატკრ-გლონტისათვის და სხვ. და სხვ.

პატაშპი—20 კ. (100-8)

გავასიის სამოსწავლო ოლქის სწავლა-განათლების მზრუნველისაგან ნება-დართული

საკომერციო კურსები თბილისში
ორთავ სქესის პირთათვის.

1884—85 წ. შემდეგს სანებს ასწავლიან: 1) საკომერციო ეკონომიას, 2) საკომერციო არითმეტიკას და სხორზე ანკარიშს, 3) ბუხვალტერის (მარტის, ორისის და სხანკის), 4) საკომერციო კორესპონდენციას, 5) სავაჭრო და სავექსილო წეადებას, მსურველთ ასწავლიან აგრეთვე 6) ჭრანტუშულს ენას, 7) სუკთა-წერას და გავრულს ხელს.

სწავლა დაიწება სექტემბრის 15. მიღება ახლად შემომსვლელთა დაიწება აგვისტოს ოცდებან უოველ-დღე საღამოს 5—8 საათამდე. იქ საცა კურსების გამართული; სოლოლაკისა და რტიშნევის ქუჩის კუთხე, სახლი ალექსანდრე ფორდინოვისა, № 21. დაწერილებათი ცნობანი, აგრეთვე შროგრამები და დაწერილი წესდებანი შეიძლება მიუქთად მაიღონ მსურველთ, საცა კურსებას, მათას წე-ვიანოვებას საბანკო კონტორაში. ქაღალს გარეშე მცხორებოთ სთსოვენ მამართავდენ წეალით კურსების დამფუძნებელს ს. მანუელიანცს, თბილისში. (7-7)

საბუღალბო

ბამოვიდა და ისყიდება
მრ. ჩარკვიანის და
მრ. ხარკვიანის (პუკისის)
მრ. ჩარკვიანის და
მრ. ხარკვიანის (პუკისის)
რედაქტორობით
ილია ქაჭავაძის,
ალექსანდრე სარკვიანის და პეტ.
უბიკვიანის.
ფასი ერთი მანათი და ათი შაური. (5-5)

არწრუენისეულ მარკვასლაში
სასახლის ქუჩაზედ, იძლევა ქირით მაღაზიები, სადგურები განტორებისა, სავაჭრო სახლებისა და საწყობებისათვის. პირობების შეტუობა შეიძლება ქარვასლის კანტორაში. (25-8)